

Va ser un dels tallers de construcció de maquinària que assolí més renom, tant per la qualitat i precisió de les seves màquines com per haver construït grans sèries, arribant a tenir una plantilla d'uns dos-cents empleats.

* * *

Emili Albo i Franquesa havia fet l'aprenentatge a la manyeria d'Eduard Torrent i Sabé, instal·lada al número 62 del Torrent, però a partir dels divuit anys es plantà pel seu compte, i reparava màquines en un petit taller situat al carrer Llauder, núm 92. Allà, amb una petita plantilla, es va dedicar a la preparació de diversos aparells per aplicar a les màquines que en aquells moments hi havia al mercat, i amb el temps la producció derivà cap a la construcció de cilindres per a màquines de punys, engranatges per a reducció de marxos, plats d'excèntrics, etc., i hi va construir la primera màquina standard per a mitjons.

En època de plena autarquia i, per tant, sense possibilitat d'importar maquinària per al propi taller, aquesta empresa va construir-se una màquina per al freat de cilindres, per a ús propi.

Més endavant, ja després de la guerra civil, en data 30 de setembre de 1943 i segons escriptura de la notaria Peris i Mas de Xexàs, crea l'empresa que portarà el seu nom, ALBO S.A., i forma societat amb Joan Rector i Rigola i Juli Cusachs i Tarafa.

L'empresa instal·la el taller al carrer de Sant Agustí, núm. 59, al mateix lloc que als anys quaranta, del segle XIX, hi havia la filatura de Busqueta i Sala.

La plantilla inicial de vint-i-cinc treballadors va anar creixent; l'any 1943 era ja de trenta-quatre, segons hem pogut comprovar en un cens procedent de la Direcció General de Indústria, i en algun moment arribà al voltant dels dos-cents, i l'any 1975, data en què va acabar les seves activitats, als cent-vuitanta.

Com dèiem al principi, el senyor Albo va fer els primers passos en l'ofici a la manyeria d'Eduard Torrent, fins que va fer el salt per establir-se pel seu compte. Aquest fet es va repetir sovint durant els anys de vida de la societat. Així, d'ALBO S.A., en el seu moment, van sortir Josep Bonany, Salvador Turull i Joan Bonamusa per crear la firma «Construcciones Mecánicas Acerman», els senyors Cuní, i Antoni i Joan Sala, que van passar al taller «Torres y Cía S.A.», o bé Josep Linares, Josep Soler, Ramon Fabregat i altres, que crearen els seus propis tallers.

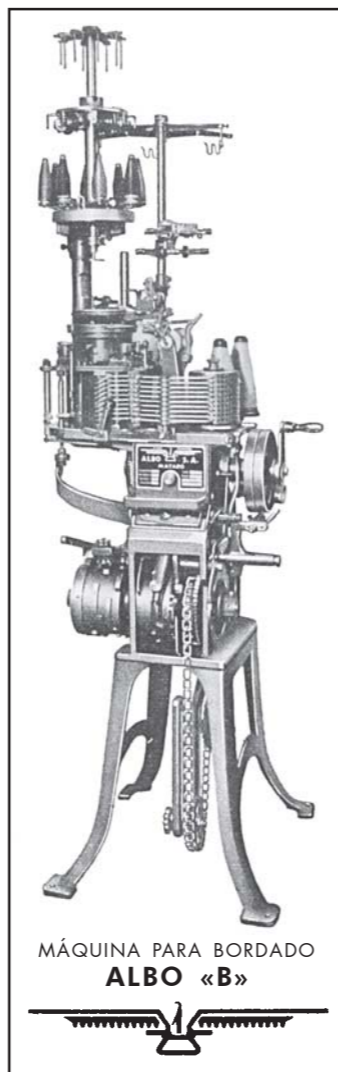
La gamma de maquinària construïda per la casa ALBO S.A. és molt àmplia. Entre d'altres, comprèn màquines standard per llistat, de brodats, de fantasia, komets, links, tricotoses rectilínies per a tira, màquines de puntilla, rashels, circulars, jacquards, etc.

Responent als desitjos de la moda femenina, i atenta a cobrir les necessitats del mercat, la firma ALBO S.A. presenta la màquina circular de petit diàmetre, tipus «scott», per fer mitges sense costura. Quant al mercat exterior, exportaven majoritàriament a Anglaterra, Japó, Xina i Amèrica del Nord i Central.

L'any 1945, l'Escola de Teixits de Punt de Canet de Mar va organitzar una exposició nacional de constructors de maquinària per a gènere de punt, on van tenir forta presència els tallers de Mataró. Sota l'impuls de l'escola, va néixer la idea d'agrupar les firmes interessades creant el Gremi de Constructors de Maquinària de la província de Barcelona, que s'englobava, com estava establert aquells anys, en el Sindicato Nacional de Metal. El senyor Albo va ser president d'aquest gremi durant anys.

En la seva activitat pública, i al marge de la professional, també cal ressaltar que va ocupar l'alcaldia de la ciutat entre els anys 1952 i 1955.

Finalment, el 1975 va acabar les seves activitats degut a la forta crisi del sector, en part creada per la manca de línies de crèdit, la conflictivitat del moment i la irrupció en el mercat mundial de la indústria japonesa i d'altres països, amb els quals era difícil de competir.

MÀQUINA PARA BORDADO
ALBO «B»

Amb el suport de

CAIXA LAIETANA

BUTLLETÍ

MUSEU DEL GÈNERE DE PUNT

NÚMERO 2

Juliol 2001

EDITORIAL

L'interès pel patrimoni industrial és nou i encara molt minoritari. Els motius són ben diversos:

- Als especialistes del patrimoni els costa relacionar els testimonis de la revolució industrial, les màquines o els centres de producció, com a elements fonamentals de la nostra cultura, tant com ho podrien ser els castells o les esglésies.

- Altres vegades s'ha associat aquest patrimoni com a símbol d'explotació, i alguns responsables de l'administració els han volgut ignorar o fer desaparèixer, com si amb ells desapareguessin alguns mals records que sens dubte han existit.

En pocs anys moltes construccions han desaparegut i moltes màquines han passat a ser ferralla. A poc a poc, però, l'interès pel patrimoni industrial ha crescut.

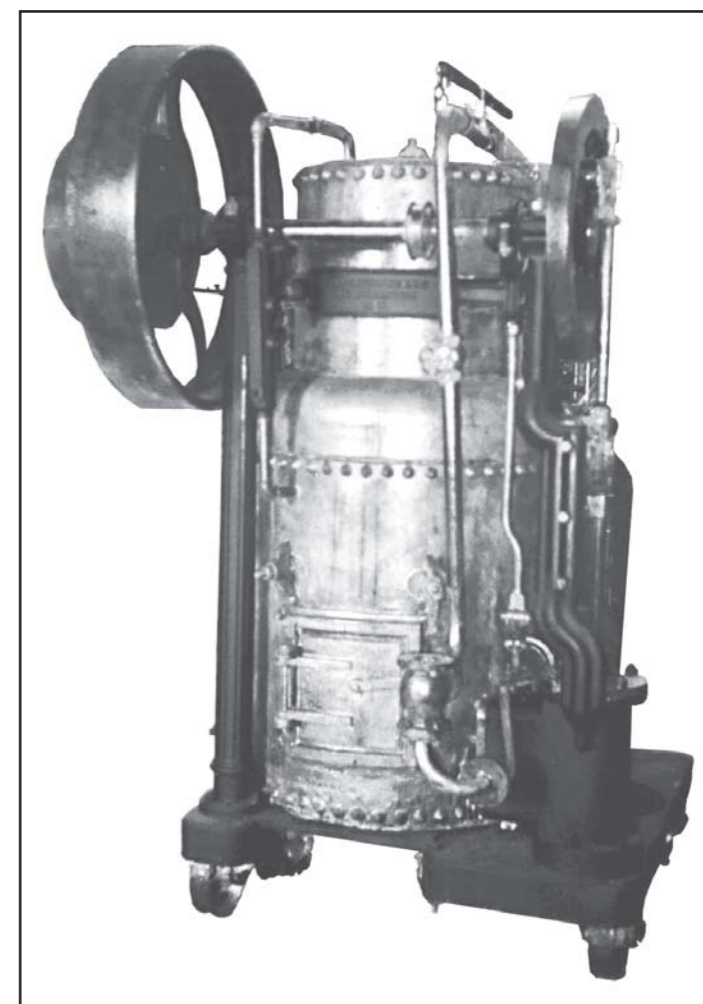
Alguns països, cap als anys seixanta, van començar a mostrar interès per aquests béns, Gran Bretanya, primer, Alemanya, els països escandinaus, i Estats Units més tard.

A molts d'aquests països, avui, les forges, les mines, les fàbriques, són part de la memòria obrera i industrial d'una època. Espais de cultura, espais de trobada molt visitats i molt freqüentats.

Al sud d'Europa, aquesta cultura encara no ha penetrat del tot.

Encara avui, en alguns pobles i ciutats, una fàbrica d'inicis de segle no es veu com un valor, una expressió o un monument a la història i a les persones, sinó com un destorb urbanístic o un edifici obsolet.

Mataró ha demostrat que no vol perdre el seu patrimoni, tampoc el seu patrimoni industrial. Ara cal demostrar que aquesta decisió és ferma, i que la ciutat hi creu seriosament com a aposta de futur.

Fotografia Rosseend Buñas

El temps del vapor... que abans de l'electricitat, havia fet funcionar les màquines

EDITA: ASSOCIACIÓ PROMOTORA DE LA FUNDACIÓ JAUME VILASECA
Baldomer Vila, 9 - Tel. 93 799 33 97
08303 MATARÓ
Periodicitat quadrimestral
Dip. Leg.: B-51.113-2000
Imprimeix: Copisteria Castellà. Pujol, 40. Mataró

SUMARI

Editorial	1
Les màquines de vapor	2
Notícies	2
Els nostres artistes	3
De la nostra història	3
Albo S.A.	4

LES MÀQUINES DE VAPOR

Mesos enrera va ingressar al fons del Museu una peça que, una vegada restaurada convenientment, ha adquirit un magnífic aspecte.

Es tracta d'un vapor, pràcticament l'únic que es coneixia al Maresme, i que estava en una finca d'Arenys de Munt.

Gràcies a les gestions del gerent de l'empresa de material agrícola Sabater S.A., ubicada al polígon industrial del Cros, vàrem saber que el «vapor» es trobava a la finca agrícola «Can Victorino» d'Arenys de Munt, propietat del floricultor holandès Andres Leck, qui va donar tota mena de facilitats per retirar la màquina, situada a l'aire lliure des de feia moltes dècades. La seva utilitat era pujar aigua del pou per regar l'extensa finca, avui dia ja transformada en polígon industrial.

Quan al Maresme es va anar retirant la vinya per transformar la terra en regadiu, els pous dels pobles a tocar de mar tenien poca profunditat, però els situats al vessant de les muntanyes es varen adaptar a les necessitats, i en moltes ocasions s'hi varen instal·lar bombes de vapor per exigències de la seva fondària.

És molt possible que aquest vapor ja procedís d'alguna indústria tèxtil, la qual cosa no s'ha pogut comprovar, ja que l'encarregat de les terres que hi havia aleshores ens va manifestar haver-lo vist sempre a la finca.

Quan vàrem tenir coneixement del «vapor», l'Associació es va interessar ràpidament pel tema. Es tractava d'un element indispensable en el seu moment com a força que impulsava el moviment de les fàbriques, i que posteriorment va ser desplaçat per l'elèctrica. Va marcar una època, que comportà una forta industrialització a la ciutat.

Segons l'historiador Joaquim Llovet, el 1881 ja hi havia una colla de fàbriques que tenien instal·lat el vapor, entre les quals Sala, Baladia i Cia, Gaietà Marfà, Minguell i Arenas, com a més conegudes.

Això no estava a l'abast de totes les empreses, i moltes no es van poder transformar per garantir la seva supervivència degut a l'elevat cost que suposava la instal·lació del «vapor» per accionar la fàbrica. Segons ens diu Francesc Costa en el seu llibre *Mataró Liberal, 1820-1856*, guanyador del premi Iluro 1984, la firma Gironès, l'any 1846 instal·là un vapor amb un cost de 66.000 rals, però l'any 1856 Arenas ja va pagar per la instal·lació 216.000 rals.

El «vapor» que forma part del nostre fons de maquinària, motiu d'aquest article, va ser construït per la firma nord-americana SHAPLEY & WELLS de Binghamton, N.Y. i, tal com hem esmentat més amunt, no s'ha pogut determinar qui i quan el va importar i quins serveis va donar abans no va arribar a la finca agrícola d'Arenys de Munt.

NOTÍCIES

LA GENT GRAN

El passat dia 21 de maig, i englobat en la setmana dedicada a la Gent Gran, Televisió de Catalunya va emetre, dins el programa *Comarques de les dues del migdia*, un ampli reportatge filmat al nostre Museu.

Pràcticament van aparèixer en pantalla la majoria dels companys col·laboradors mentre es dedicaven a la restauració de les màquines.

El programa féu especial ressò de la bateria de sis cossos i del seu restaurador, el senyor RAMON ANGLADA i SALVADOR (acs), que la va posar en marxa al cap d'uns mesos de treballar-hi.

Des d'aquestes línies, dediquem un homenatge a un dels nostres primers col·laboradors.

IMPORTANT COL·LECCIÓ D'ETIQUETES

Ha ingressat al nostre Fons una important col·lecció d'etiquetes de fabricants i confeccionistes del món tèxtil.

Convenientment classificades en filats, teixits i gènere de punt, s'han emmarcat en tres plafons d'1,15 x 0,85. Es tracta d'unes sis-centes cinquanta etiquetes de fabricants i confeccionistes de totes les èpoques.

Agraïm la donació a la família Teixidó-Clavera.

PROGRAMES DE GARANTIA SOCIAL DE L'INSTITUT MPAL. D'EDUCACIÓ DE L'AJUNTAMENT DE MATARÓ

El passat 17 de maig varen visitar el nostre Museu Raül Capitaní i Blanchart i Mª José Pérez i Cabrero, professors dels cursos de disseny gràfic i estampació, respectivament, de l'Escola de l'Institut Municipal d'Educació. Anaven acompanyats d'un grup de vint-i-sis alumnes, d'edats compreses entre els 15 i els 18 anys.

Els va atendre el nostre company Joaquim Rodríguez que, atenent la petició del senyor Raül Capitaní, posà especial èmfasi en la diferència que hi ha entre el gènere de punt i el teixit a la plana.

Els nostres artistes

JOSEP MORELL i MACIAS, cartellista

JOSEP MORELL, nascut a Sant Esteve d'en Bas el 1899 i mort a Barcelona el 1952, es dedicà al cartell publicitari. Després de viure uns anys a França i Bèlgica, els anys vint s'establí definitivament a Barcelona i va ser considerat el millor cartellista de la seva època.

A l'Exposició Internacional de Barcelona de l'any 1929 obtingué el segon premi, i, entre d'altres, fou autor dels cartells commemoratius dels centenaris de Goya i del primer ferrocarril de la península, el de Barcelona a Mataró.

Recentment, s'ha presentat a Barcelona una mostra titulada *Cartells de Morell*, les obres de la qual són pro-pietat d'una casa de serveis publicitaris. L'exposició ha tingut lloc a la sala del BBVA, al carrer de Bergara, a tocar de la plaça de Catalunya.

MORELL va evolucionar des del modernisme fins a un cert toc d'avantguardisme en els anys de la postguerra, i passà del cartellisme proselitista republicà a fer els magnífics cartells turístics escampats arreu d'Europa, per encàrrec del Ministerio de Información y Turismo de l'època

Fraga, o encàrrecs d'importants cases comercials, com les fulles d'afaitar Ebro, la màquina d'escriure Underwood, el paper carbó, el paper de fumar, píndoles per a la tos, etc.

També van crear escola els seus cartells que presentaven les celebracions de Setmana Santa

d'algunes capitals andaluses, contraposats, tant en el seu esperit com en la forma, als no menys aconseguits dels carnavals dels anys trenta.

El FONS D'ART del nostre Museu conté una obra seva, un dibuix no publicitari que representa una

filatura, així com també un segell adhesiu de propaganda de la casa Molfort's de Mataró.

Cal destacar el cartell d'aquesta mateixa casa de mitjons, pionera en campanyes d'aquest tipus a la indústria local, que hi ha a la façana de la sala, com a reclam de l'exposició. Precisament en aquesta exposició hi ha uns quants cartells en blanc i negre o color, encarregats en el seu dia per Molfort's a Josep Morell.

Agraïm al senyor Josep Ramon Jansà i Morell, nebot de l'artista, la donació d'aquesta obra.

De la nostra història...

1929: Denegació d'un matasegells que diria «VISITAD MATARÓ. CUNA DEL GENERO DE PUNTO»

En el llibre d'actes de la Comissió Municipal Permanent de l'any 1929, en data 4 de desembre, trobem una notícia que fa referència al pes que tenia el gènere de punt de Mataró en l'economia del moment.

S'havia demanat a la Direcció General de Comunicaciones de posar a les cartes que sortien de l'administració de Correus de Mataró un matasegells que digués «Visitad Mataró. Cuna del género de punto».

Segons es llegeix en l'esmentat llibre d'actes, la Direcció General s'hi va oposar adduint les següents raons:

Enterado de un oficio de la Dirección General de Comunicaciones, en la que deniega la petición que se le hizo, de un matasegello para la Administración de Correos de esta ciudad, que dijese: "Visitad Mataró. Cuna del género de punto" para no perjudicar, dice, a otras poblaciones interesadas en dicha industria.

(Enterado de un oficio de la Dirección General de Comunicaciones, en la que deniega la petición que se le hizo, de un matasegello para la Administración de Correos de esta ciudad, que dijese: «Visitad Mataró. cuna del género de punto» para no perjudicar, dice, a otras poblaciones interesadas en dicha industria»).

Font: «Libro de Actas de la Comisión Municipal Permanente. Año 1929 y 30» (Núm. 119). Data: 4 de desembre de 1929, foli 2. Arxiu Municipal de Mataró.